Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1950 Commissie-Van Eysinga, notulen, plenair, 1951-03-29

15e K

Commissie nopens de samenwerking
tussen Regering en Staten-Generaal
inzake het buitenlandse beleid. Foto Btz.:38487. Plen.verg.no.15.

Overzicht van de 15e plenaire vergadering van de Commissie op Donderdag 29 Maart 1951 des morgens te 10 ure op het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Aanwezig: Jhr. Mr. W.J.M.van Eysinga, Voorzitter
Prof. Mr. Dr. L.J.C.Beaufort, O.F.M.
Prof. Mr. A.L.de Block
Dr. J.A.H.J.S.Bruins Slot
Mevrouw A.Fortanier-de Wit
Prof. Mr. Dr. J.P.A.François
Mr. A. van Kleffens
Mevrouw C.A.Kluyver
Mr. Dr. G. Kolff
Dr. C.L.Patijn
Prof. Dr. G.A.van Poelje
Prof. Mr. Dr. C.W.van der Pot
Prof. Mr. C.W.de Vries
Dr. W.H.Vermeulen, adj.-secretaris

I. De notulen der vorige (14e) vergadering worden goedgekeurd.

De Voorzitter deelt mede, dat Mr. Burger door de Minister bereid is gevonden weer in de Commissie zitting te nemen.

II. Voor de op de agenda staande punten behandeld worden, wenst de Voorzitter de leden opmerkzaam te maken op een gebeurtenis, die fel belicht, hoe ver de ontwikkeling is voortgeschreden, waarbij de Nederlandse buitenlandse politiek steeds meer in een afhankelijke positie is geraakt ten opzichte van de internationale verhoudingen. Gedoeld wordt op de besteding van F. 1500 millioen voor defensiedoeleinden, die door het nieuw opgetreden kabinet is bekend gemaakt. Dit is aan een demissionnair kabinet min of meer opgelegd door de beslissing van de Noord-Atlantische Raad, waarbij Nederlands aandeel in de Noordatlantische verdediging is vastgesteld. Tevens blijkt uit deze gang van zaken, hoe ver de managerial revolution, waarop door Dr. Patijn herhaaldelijk is gewezen reeds gaat. (Vergelijk ook het rapport Organisatie en reorganisatie van het Departement van Buitenlandse Zaken, blz. 93/94).

Deze voorstelling is, naar blijkt uit mededelingen van

- de heer Patijn -

Huygens ING, Grondwetscommissies 1883-1983
1950 Commissie-Van Eysinga, notulen, plenair, 1951-03-29
NL-HaNA, BuZa/Code-Archief 45-54, 2.05.117, inv.nr. 27298
http://resolver.huygens.knaw.nl/inventaris/commissies/ids/
NL-HaNA, BuZa/Code-Archief 45-54, 2.05.117, inv.nr. 27298

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1950 Commissie-Van Eysinga, notulen, plenair, 1951-03-29

de heer Patijn en anderen, niet geheel juist. Deze defensie-uitgaven zijn te beschouwen als uitvloeisel van het Noord-Atlantisch Verdrag, waartoe Nederland vrijwillig is toegetreden. Over de vaststelling van ons aandeel is ons land wel degelijk gehoord. Bovendien moet dit aandeel achteraf in Den Haag nog goedgekeurd worden, daar de Noord-Atlantische Raad slechts aanbevelingen kan doen. Dat hierbij politiek druk is aangewend, is geen nieuw verschijnsel. Het verschil met vroegere tractaatsverplichtingen, waarbij ook wel politieke pressie werd gebruikt, is dan ook gradueel, al tekent het de uitzonderlijke ernst van de huidige situatie, dat een maatregel, die zo diep ingrijpt in de Nederlandse samenleving, in feite voor een belangrijk deel onttrokken is aan de vrije beschikkingsmacht van Regering en Staten-Generaal. Ten slotte moet opgemerkt worden, dat de Staten-Generaal of de Commissie voor Buitenlandse Zaken weliswaar niet geraadpleegd zijn, maar dat de hoogte van de defensieuitgaven een programpunt uitmaakte bij de kabinetsformatie.

en budget.

III. Bij de bespreking van document 61 komt de in de vorige vergadering geuite wens naar een samenvattend eindrapport opnieuw naar voren. Er wordt besloten een dergelijk rapport op te stellen en in afwachting van het oordeel der Grondwetscommissie het gedeelte over de grondwetsartikelen voorlopig buiten beschouwing te laten. In de commissie van redactie worden benoemd Prof. de Block, Dr. Bruins Slot, Mej. Klompé, Mevrouw Kluyver en Prof. de Vries.

IV. Behandeling van document 61.

In document 61 wordt volgens verscheidene leden te veel uitgegaan van de mogelijkheid van eenheid in ons buitenlands beleid. Deze eenheid wordt niet alleen bedreigd door parlementsleden in internationale organisaties met parlementair karakter, maar zal, waarschijnlijk zelfs in toenemende mate, doorbroken worden door besluiten van alle mogelijke internationale organisaties, die een taak toegewezen krijgen, die zij naar de verwachting beter zullen kunnen vervullen dan de nationale staten afzonderlijk.

- Dit -

NL-HaNA, BuZa/Code-Archief 45-54, 2.05.117, inv.nr. 27298

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1950 Commissie-Van Eysinga, notulen, plenair, 1951-03-29

Dit staat los van de vraag, hoe de eenheid van optreden in delegaties naar de onderscheiden conferenties enigermate gewaarborgd kan worden, zodat men elkaar niet in de wielen rijdt. Een zekere eenheid is ook daarom nodig, omdat internationale organisaties min of meer een eigen leven gaan leiden en het speciale door hen behartigde belang wel eens overschatten. Waar in een internationale parlementaire organisatie parlementsleden afgevaardigd zijn, kan vooroverleg zijn nut hebben. Maar men dient niet al te bevreesd te zijn voor een divergeren van de meningen van ministers en parlementsleden in b.v. de Raad van Europa. Als de parlementsleden in Straatsburg niet verder mochten gaan dan het officiele standpunt van hun minister in het Comité des Ministres toeliet, zou er nooit een Europese federatie tot stand komen.

Minstens zo zeer als de eenheid van het buitenlandse beleid moet door onze Commissie de democratische invloed op dat beleid op de voorgrond worden geschoven. In dit opzicht dient Nederland de wereld een voorbeeld te geven, meent Prof. van Poelje.

V. Behandeling van de nota-François (document 62).

Prof. van Poelje meent, dat voor de bepaling van de taak van het parlement de letter van de grondwet te veel als uitgangspunt is genomen en dat daarbij het buitengrondwettelijk gewoonterecht in de verdrukking is gekomen.

Een soortgelijk bezwaar wordt geopperd door Prof. Beaufort n.a.v. blz. 2 alinea 5. In de grondwet is er wat betreft de prerogatieven van de Kroon geen verschil te vinden tussen binnenlands en buitenlands beleid. Het verschil berust op buitengrondwettelijke rechtsontwikkeling.

De op blz. 1 alinea 7 gebruikte definitie van de taak der Staten-Generaal als "medebepalen van de richting van het buitenlands beleid" wordt door sommige leden niet geheel onderschreven. Enkelen meenden, dat het woord "mede-bepalen" verdere invloed suggereert dan met de

- huidige -

NL-HaNA, BuZa/Code-Archief 45-54, 2.05.117, inv.nr. 27298

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1950 Commissie-Van Eysinga, notulen, plenair, 1951-03-29

huidige toestand overeenkomt. Juister zou volgens hen zijn te term "gemeen overleg". Overigens is de term "mede-bepalen" afkomstig van Minister Stikker. Volgens Prof. de Block blijkt het verschil in karakter tussen Eerste en Tweede Kamer bij de controle op het bestuur b.v. hieruit, dat de Tweede Kamercommissie voor de handelspolitiek met de Regering overleg pleegt, onderhandelt, zodat het tot bepaalde uitkomsten leidt, terwijl in de commissie van internationale economische samenwerking uit de Eerste Kamer door de Minister slechts inlichtingen worden gegeven, waarover verder niet in discussie wordt getreden.

Op de vraag van de Voorzitter, of in de praktijk de grens tussen overleg en inlichtingen steeds getrokken zal kunnen worden, antwoordt Prof. de Block, dat hij het ongewenst zou achten, als taak en werkwijze van de beide Kamers zouden samenvallen. De grondwetscommissie - de Beaufort - heeft indertijd zeer gelukkig de taak van de Eerste Kamer omschreven als het bewaken van de algemene gang van wetgeving en bestuur. Daaruit vloeit voort, dat de Eerste Kamerleden niet te zeer op details dienen in te gaan, al zal hun dit persoonlijk niet altijd even gemakkelijk vallen. Het blz. 1 regel 11 v.o. gebruikte woord "verfijning" van de toepassing van het controlerecht door de Eerste Kamer is dan ook niet juist. Beter is te spreken van een meer globale toepassing van het controlerecht. Dit past trouwens ook beter in Krabbe's opvatting van de taak der Eerste Kamer als instituut, dat wetgeving en bestuur toetst aan de rechtsovertuiging van het volk. Een daarbij passende geest, die wat minder gevoelig is voor de partijpolitiek, is trouwens nog altijd in de Eerste Kamer levendig, zij het thans iets minder dan vroeger.

Op blz. 4 alinea 4 v.o. wordt een gemengde commissie van buitenlandse zaken uit beide Kamers afgewezen. Mr.

- van Kleffens -

NL-HaNA, BuZa/Code-Archief 45-54, 2.05.117, inv.nr. 27298

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1950 Commissie-Van Eysinga, notulen, plenair, 1951-03-29

van Kleffens wijst er op, dat bij de raadgevende parlementaire commissies, zoals die voor de Benelux worden geopperd, aan vertegenwoordigers van beide Kamers is gedacht. Ook naar het parlement van de Schuman-organisatie zullen leden van beide Kamers worden afgevaardigd. In een dergelijk geval kan het met het oog op de eenheid van het buitenlands beleid raadzaam zijn een gemengde commissie in te stellen.

VI. De redactiecommissie hoopt begin Mei met het concept van het eindrapport gereed te zijn, zodat het besproken zal kunnen worden in een vergadering der Commissie, die vastgesteld wordt op Donderdag 24 Mei te 10 ure op het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De reeds aangekondigde vergadering van Donderdag 5 April komt te vervallen.

Mocht de Grondwetscommissie met haar verslag gereed zijn, dan zal de Commissie zo nodig nog bijeenkomen op 26 April te 9.30 ure op het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

NL-HaNA, BuZa/Code-Archief 45-54, 2.05.117, inv.nr. 27298